

РОЗМОВИ З ХРИСТОМ

(Продовження.)

10. Спокушуваний.

Коротка Твоя Євангелія, а Твої євангелісти вважали за потрібне написати, що Тебе спокушував диявол. Божого Сина, Бога — спокушував диявол! Не може бути більший парадокс, більша соблазнь!

Щоправда, Ти був спокушуваний не як Бог, тільки як людина — але ж Твоя особа це Божа особа.

Знову й знову виривають передо мною і оживають труднощі, що мучили первісну Церкву. Як була людська природа сполучена з божеством у Тобі?

Метафізичний аспект первісної Церкви для нас уже неживий, бо ми, бачучи безмірні чуда природи, краще розуміємо, що „в Бога все можливе”. Розуміємо, що Бог міг так зробити, щоб Ти був справжній Богочоловік: справжній Бог і справжній чоловік в одній особі. Ось кожна людина це справжній дух і справжнє тіло в одній особі. Тіло собі тілом, дух духом, але вони творять органічну єдність.

Отже Богочоловік це тільки повторення, в найбільшому стилі, тієї таємниці, що здійснена в нас самих. Щоправда, Ти, як Бог, не сполучився безпосередньо з матерією, тільки посередньо через людську природу.

Та як сполучений людський дух з матерією? Давніше думали собі, що безпосередньо; а нині, коли ми глибше пізнали таємниці природи, присвічує нам думка, що також людський дух сполучується з матерією посередньо: Бог дотворив його до живої клітини, яка вже містила в собі повну природу найвищих звірят.

Так цілий органічний світ творить нерозривний ланцюг, що в Тобі і через Тебе назад вертається до Бога — до джерела, з якого вийшов.

Але як виглядала фільма Твого внутрішнього життя на землі?

Ось цей психологічний аспект для нас нині живий. Як божество в Твоїй свідомості складалося з людською природою?

Коли б Ти завсіди, в кожній хвилині, все знав і бачив цілу майбутність, як це Бог знає, то людська природа в Тобі взагалі не приходила б до голосу; тоді були б у праві монофізити.

Всі ми, що віримо в Твоє божество, схильні бути монофізитами. І уявляємо собі Тебе як Бога, якого людська природа ні в чому й ніколи не „в'язала”. Але Апостол каже про Тебе, що Ти був у всьому подібний до нас, крім гріха.

Мабуть це було так, що людська свідомість була в Тебе, так сказати б, „на сцені”, а божество „за сценою”, і тільки від

часу до часу виступало „на сцену“ Твоєї свідомості. Коли Ти спав, то Ти, як людина, нічого не знав, як і ми не знаємо.

Так розумію, що Тебе міг і спокушувати диявол.

Але хто переходить спокуси, той поринає в сумнівах, у непевностях. А хто поринає в сумнівах та непевностях, той почувається оточений темрявою духа, незнанням, той може почувати себе опущеним та безсильним.

Нам при нашій наївності, здається, що Ти завжди і всюди все знав, тому нам Твої спокуси виходять на соблазн; тому не розуміємо, як Ти міг сказати: „Про ту годину і про той день (страшного суду) не знають ані ангели небесні, ані Син Чоловічий“; не розуміємо, як Ти міг на хресті нарікати: „Боже мій, Боже мій, чому Ти мене покинув?“

Що Тебе в ту найвищу хвилину Твоєї трагедії Бог опустив, це ще розуміємо: треба було Твоєї жертви для нашого спасення. Бог опустив Тебе тільки як чоловіка, бо як Бог міг би опустити Бога? Та як це, що Ти нарікав: „чому“?

В тій хвилині Ти не знав, чому Тебе Бог опустив? Видно, що не знав — бо Ти не був актор, що повторяє чужі слова, наче грамофон, але сам від себе говорив своє слово.

І воно певно було правдиве, бо в Твому трагічному положенні саме так реагує людська природа, а Ти терпів як людина. Людина не розуміє того надміру терпіння, яке кладе на неї Провидіння в часі її найглибшої трагедії, і жалується перед Богом, що це перевищує її розум: „Чому, ах, чому?“

* * *

Аж тут властиві труднощі.

Не в Твому житті, як житті Богочоловіка на землі, але в природі взагалі, що так вірно зілюстрована в Твому житті.

Ти сам навчив нас молитися до небесного Отця: „і не введи нас во іскушеніє“.

Я спершу соблазнявся тим, що Бог Отець вводить нас у спокуси — я думав, що це діло злого духа вводить людей у спокуси.

Та коли я більше змудрів, тоді зрозумів, що навіть у фізичному світі ми оточені самими сповидами (чи не найбільший сповид те „голубе небо“ над нами?). І зрозумів я, нащо це. Щоб ми самі шукали глибшої правди. Цінні для Бога й для нас не тільки наші моральні зусилля, але й логічні. Ми маємо Бога найти не тільки серцем, але й розумом.

Кінець-кінцем я погодився з тим, що сотворена істота, зо своїм власним розумом і зо своєю волею, му сить бути оточена сповидами, спокусами і злом, щоб могла бути „ковалем свого щастя“.

Злий дух веде нас не в спокусу, а в загибіть. Бог нас „іспитує”, а злий дух хоче нас запропастити.

Ох, але чому мусить бути аж такий надмір спокус і зла? Нехай собі будуть недуги, нехай будуть війни, нехай буде смерть — та як це, що злий дух має такі великі права в божому світі?

Господи Ісусе, про Тебе написали євангелісти: „Тоді бере Його диявол у святе місто і ставить Його на церковному крилі... Знову бере Його диявол на дуже високу гору...”

Ніяк не можу зрозуміти, як це могло так статися. Але бачу, що воно дійсно в житті так буває.

І Ти, Господи, виходиш оправданий перед моїми очима, але природа світу незбагнута для мене.

Рятуюся тільки тактично, щоб не загубитися в темрявах вічності.

Бог це тайна, і має право на тайни перед нами.

Ф. В. Ферстер

КАРІЯТИДИ*

В старогрецьких святинях бачимо часто т. зв. каріятиди, себто великі жіночі постаті, що двигують на головах дах святині. Бе від них якась незвичайна велич і великість духа, немов би були свідомі, що двигують на голові дах святині, і неначе б та свідомість наповняла цілу їх істоту гордістю святої служби та підносила їх понад усе, що земське. Ніде велич почуття відповідальності та ціла велична гідність і певність жінки-жрекині не висловлені так переконливо, як саме в тих жіночих постатях. Здавалося б, що їм тяжить той камінний тягар; але ось визволені вони вже від натиску й тривоги смертного життя і всі сили їх душі та тіла спинаються вище до того світу, якого святі сили самі одкі здібні зберегти відносини між одним полом і другим від всякого пониження і звиродіння. Аж дивлячись на ті постаті, чуємо й бачимо дуже виразно, чого то якраз недостає всім жінкам, які думають по-новітньому, і що це властиво таке, що так знаменно проявляється: тільки тягар порожнечі, товариськості, домашнього господарства або фаху; ото не мають розуміння для того найвищого завдання жінки, що освячує всі інші завдання та само одно може втихомирить всі глухі небезпеки, притаєні в жіночій житті, а те завдання в тому, щоб жінка в кожній хвилині чулася відповідальна за пошанівок у житті тих невидних сил та за всі освячені порядки й обичаї, завдяки яким ті сили в земній метушні проявляються і доходять до голосу. Замість того маємо нині т. зв. свободу обичаїв, а вона аджеж ніщо інше, як насилування та поневолення душі непорядкованою непокір-

*) Вийняток з книжки „Христос і людське життя”.